

Lyhyesti

MUUTOKSIA AIKAKAUSKIRJAN TOIMITUKSESSA

Kansantaloudellisen aikakauskirjan toimituksen kokoonpano muuttui vuoden vaihteessa, kun VTT Juhana *Vartiainen* siirtyi FIEFiin Tukholmaan. Hänet tilalleen astui VTT Martti *He-*

temäki Valtiovarainministeriöstä. Seuraavassa numerossa toimituksessa aloittaa VTL Jaakko *Kiander PT:stä*. Hän korvaa VTL Seija *Ilmakuksen PT:stä*.

KANSANTALOUDELLISEN YHDISTYKSEN VUOSIKOKOUS PIDETTIIN SÄÄTYTALOLLA 16.2.

Yhdistyksen taloudellinen tila oli parempi kuin talousarviossa vuosi sitten ennakoitiin, mutta tilinpäätös oli silti noin 45 000 markkaa alijäämäinen. Toiminnan kuluja pienentääkseen yhdistyksen johtokunta ja aikakauskirjan toimitus järjestivät 1993 tarjouskilpailun KAK:n painattamisesta sekä pyrkivät muillakin tavoin pienentämään KAK:n toimittamisen kuluja. Yhdistyksen odotetaan kuitenkin syövän pääomaansa myös kuluvana vuonna. Alijäämää pienentääkseen yhdistyksen vuosikokous päätti nostaa jäsenmaksuja tänä vuonna 120 mark-

kaan. Yhdistyksen taloudellista tilaa vaikeuttaa osaltaan se, että Suomen Akatemia ei myöntänyt valtionapua Kansantaloudellisen Aikakauskirjan julkaisemiseen tänäkään vuonna.

Yhdistyksen uudeksi esimieheksi valittiin ylijohtaja Reino *Hjerppe* (VATT) ja varaesimieheksi VTT *Sinikka Salo* (SP). Uusiksi johtokunnan jäseniksi erovuorossa olleiden Tuire *Santamäki-Vuoren* ja Arto *Ojalan* tilalle valittiin KTT *Laura Vajanne* (SYP) ja ennustepäällikkö Tarmo *Valkonen* (ETLA).

EKONOMISTIEN LIIKKEET

Aikakauskirjan tietoon ovat tulleet seuraavat siirtyivät ekonomistien työmarkkinoilla. Matti *Tuomala*, tuore poikalapsen isä, on nimitetty julkistalouden professoriksi Tampereen yliopistoon. Tapio *Palokangas* on nimitetty Helsingin yliopiston kansantaloustieteen laitokselle kansainvälisen talouden apulaisprofessoriksi.

Mikael *Ingberg* on palannut Pariisista PTT:n tutkimusjohtajaksi. Ingbergin tehtäviä hoitanut Raija *Volk* jatkaa PTT:n ekonomistina. PTT:n maatalousekonomistiksi on nimitetty Heikki *Isosaari*. Pasi *Holm* on siirtynyt tutkijaksi Valtion Taloudelliseen Tutkimuslaitokseen, VATTiin. Eero *Lehto* on nimitetty tutkijaksi Palkansaajien tutkimuslaitokseen.

Pekka *Ilmakunnas* on nimitetty Suomen Pankin tutkimusosaston päälliköksi kolmivuo-

tiskaudeksi. Seija *Ilmakunnas* ja Jaakko *Kiander* ovat siirtyneet Palkansaajien tutkimuslaitokseen, Carlo *Eräkallio* pankkiiriliike Protokseen, Kirsi *Hokka* pankkiiriliike Alfred Bergille ja Risto *Murto* pankkiiriliike Erik Selinille.

Mika *Widgrén* on siirtynyt Yrjö Jahnssoonin säätiön tutkimusjohtajaksi. Ritva *Reinikka* aloittanut tohtorintutkimuksen jälkeisen elämänsä Kansainvälisessä Valuuttarahastossa.

Näiden lisäksi on syytä kirjata korttipakan uudelleenjako Suomen Pankissa: Pentti *Pikkarainen* nousi rahapolitiikan osaston johtoon, Johnny *Åkerholm* siirtyi kansantalousosaston johtoon ja sen entinen päällikkö Kari *Puumanen* siirtyi erityisneuvonantajaksi. Hänelle tekee seuraa Heikki *Koskenkylä* SP:n tutkimusosastolta.

YKSI PULLA PELISTÄ POIS: RAHAPOLITIIKAN ANKKURIT KATEISSA

Suomen Pankissa on lopetettu pullan tarjoaminen iltapäiväkahvin yhteydessä tämän vuoden alusta alkaen. Kun tieto päätöksestä on alkanut levitä, kansalaiset ovat huolestuneina kyselleet, panevatko SP:n ekonomistit vahingon kiertämään korkeina korkoina. Tiedetäänhän, että SP:n hyvien lounaiden vuoksi kukaan heistä ei ole pysynyt hereillä kahvitunnille asti ja kahvitunnin pulla on sitten absorboinut kofeiinin virkistävän vaikutuksen. Nyt pelätään, että he ovat iltapäivisin kiukkuisia kuin talviunesta herätetyt karhut.

Iltapäivän eteerinen tila oli varsin lähellä nirvanaa, jossa maailma nähtiin pysyvässä pitkän ajan tasapainossa. Siinä tilassa valuuttakursseilla ei ollut mitään vaikutusta ja niiden

liikkeet olivat vain pientä aaltoilua ikuisen olevaisuuden pinnalla. Vahva ja vakaa markka auttoi ajatusta keskittymään oleelliseen. SP:n ekonomisteista saattoi saada etäisen vaikutelman, mutta se oli vain vaikutelma, jonka aina saa, kun törmää omiin ajatuksiinsa vai-puneeseen ihmiseen.

Nyt SP:n ekonomistit ovat aktiivisia kellujia, jotka kelluvat sinne, minne markkina-aallot vievät. Inflaatiotavoitteen nimissä he toki joutuvat ajoittain sukeltamaan snorkkelin avulla, mutta tämän kirjoittaja uskoo lainelautailun nousevan suosikkilajiksi. He nauttivat markkinoista ja markkinat heistä, valveillaolo korostaa ajantajua, kummallekin osapuolelle minuutti on nyt pitkä aika.

PRESIDENTTIPÖRSSI HELSINGIN YLIOPISTON KANSANTALOUS- TIETEEN LAITOKSELLE

Helsingin yliopiston kansantaloustieteen laitoksella järjestettiin syksyn aikana presidenttipörssi. Pörssissä käydään kauppaa osakkeilla, jotka edustavat presidenttiehdokkaita. Tarkoituksena on tutkia, ennustavatko markkinat paremmin kuin mielipidemittaukset vaalien lopputulosta ja miten esimerkiksi tv-keskustelut vaikuttavat ehdokaiden kannatukseen. Idea on peräisin Iowan yliopistosta, jossa vastaavilla markkinoilla on saatu erittäin hyviä ennusteita.

Presidenttipörssi muodostuu tietokonevälikteisistä ympäri vuorokauden auki olevista markkinoista, jonka osto- ja myyntitoimintaa koordinoivan tietokoneohjelmiston ylläpidosta vastaa Iowan yliopisto. Arpajaislain vuoksi osallistumisoikeus rajattiin koskemaan kansantaloustieteen laitoksen henkilökuntaa ja kansantaloustieteen opiskelijoita. Pörssin toimintaperiaate on sama kuin arvopaperipörssinkin. Osallistuja tallettaa järjestäjien osoittamalle pankkitilille haluamansa alkusijoituksen ja hänelle avataan markkinoille kaupankäyntiä varten tietokonetilili, jonka saldoksi merkitään alkusijoitusta vastaava summa. Tietokonetilillä olevilla varoilla osallistuja voi ostaa markkinoilta yksittäisiä osakkeita tai tuoda markkinoille aivan uusia osakkeita ostamalla vakiohinnalla niin sanotun yksikköportfolion, jossa on yksi kappale kutakin osaketta.

Varsinainen toiminta pörssissä tapahtuu tekemällä osto- ja myyntimääräyksiä. Tietokone pitää huolen siitä, etteivät osallistujat riko budjettirajoitettaan tai tarjoa myytäväksi osakkeita joita heillä ei ole. Osakkeiden arvo määräytyy

seuraavasti. Kummallakin kierroksella vaalien tuloksen vahvistamisen jälkeen kunkin osakkeen Arvo on ao. osakkeen perustana olevan ehdokkaan saama ääniosuus kertaa 1 markka. Eli ensimmäisen kierroksen jälkeen Ahtisaari osakkeen arvo oli 25,9 penniä. Ennen vaaleja osallistujat tietysti arvioivat kunkin ehdokkaan kannatuksen ja yrittävät ostaa osakkeita alemmalla hinnalla ja myydä korkeammalla. Kaupantekohintoja voidaan sitten käyttää ennusteina vaalien lopputuloksesta Pörssi on nollasummapeli: alkusijoitusten ja palautettujen varojen summat olivat samat. järjestäjät eivät peri minkäänlaisia osallistumis- ja välitysmaksuja. Toiminta pörssissä alkoi 5.10. ja päättyi ensimmäisellä kierroksella päivää ennen varsinaista äänestystä 15.1.1994. Pörssissä oli mukana 76 osallistujaa ja sijoitusten summa oli yli 13 000 markkaa.

Pörssin ennuste ensimmäisellä kierroksella toteutui hyvin neljän osakkeen kohdalla, kahden osakkeen kohdalla ennuste oli huono. Toisella kierroksella ehdokaiden järjestys oli oikea, mutta ennusteen tarkkuus ei ollut hyvä. Tämän syynä on osittain se että toisella kierroksella oli vähemmän osallistujia kuin ensimmäisellä. Yhdysvalloista saatujen kokemusten perusteella markkinoilla tulisi olla noin 100 osallistujaa, jotta tulokset olisivat tarkempia kuin mielipidemittauksista saadut tulokset. Lisäksi presidenttipörssin ennusteisiin vaikutti se, että lauantai oli molemmilla kerroilla viimeinen kaupankäyntipäivä. Lauantaina kaupankävijöiden määrä vaihteli kahden ja neljän

MICROSIMULATION JA PUBLIC POLICY KONFERENSSI

IARIW:n erityiskonferenssi Microsimulation and Public Policy pidettiin 6.-9.12.93 Canberassa. Tämä oli ensimmäinen laaja taloustieteellisen yhdistyksen järjestämä konferenssi, jossa keskityttiin mikrosimulointitutkimukseen. Paikalla olikin mikrosimuloinnin harrastajia erittäin laajasti edustettuna: 17 maasta yhteensä noin 100 henkeä, joista 2 suomalaista. Osanottajat edustivat yliopistojen ja hallinnon tutkimusta sekä tilastotuotantoa.

Konferenssin avasi mikrosimulointitutkimuksen "isä", professori Guy *Orcutt*. Puheessaan hän kertoi mm. tämän tutkimustavan synnystä. Valmistuttuaan 1940-luvulla fyysikoksi hän tuli siihen johtopäätökseen, että maailma tarvitsi enemmän yhteiskuntatieteiden kuin fyisiikan ymmärtämystä, jotta 30-luvun lamasta seuranneet katastrofit voitaisiin tulevaisuudessa välttää. Erityisesti häntä huolestutti se, että matematiikka ml. tilastotiede ja ekonometria, ei tarjonnut evidenssiä siitä, miten reaali maailma toimii. Makrotaloudelliset aikasarjat hän totesi riittämättömiksi, jotta niillä voitaisiin testata ja estimoida mikroyksikköjen reagoitua hallituksen toimenpiteisiin ja talouden tapahtumiin. Hän alkoi etsiä mahdollisuuksia käyttää mikroaineistoja, joiden avulla voitaisiin saada näkemystä talouden yksikköjen käyttäytymismuutoksista. Tätä informaatiota puolestaan voitaisiin käyttää makromallien parantamiseen. Hän päätyi mallintamislähestymistapaan, jossa mallintaminen tehdään yksilötasolla mutta tulokset voidaan aggregoida halutulle tasolle.

Konferenssi tarjosi erinomaisen katsauksen siihen, miten rikas mikrosimuloinnin tutkimuskenttä on. Pääasiassa konferenssi keskittyi julkisen sektorin vaikutusten analysointiin kotitaloussektorin osalta. Parissa esitelmässä hahmoteltiin myös mikro- ja makromallien yhdistämistä. Tällä alueella ollaan kuitenkin vielä

pitkälti ongelman jäsentämis- ja mallien kehittämistäasteella ja kaukana siitä, mikä oli professori Orcuttin alkuperäinen idea mikrosimulointitutkimuksesta.

Ohjelman 30 esitelmää käsittelevät seuraavia teemoja:

- staattiset mallit (kokemuksia Unkarista, Kanadasta, Australiasta, Uudesta Seelannista ja Tanskasta)

- mallisovelluksia (köyhyystilastojen ajan tasalla pitäminen, kulutusmenojen ja hyvinvointipalvelujen liittäminen tarkasteluun, eläkeuudistukset, Belgian ja Hollannin työttömyysturvan vertailu)

- dynaamiset mallit (sosiaaliturvan vaikutus elinikäiseen tulonjakoon, sosiaalivakuutus ja sosiaalivastukset elinkaaren aikaisten tulojen uudelleenjakajana, eläkemenojen ennustaminen)

- mikro-makrotarkastelujen yhdistäminen (taloudellisen kasvun mallintaminen, endogeeninen kasvu ja politiikkavalinnat, yritysten tarjoaman koulutuksen ja teknisen kehityksen vaikutus yritysten tulokseen)

- käyttäytymismuutosten mallintaminen (Ruotsin verouudistuksen vaikutukset ml. käyttäytymismuutokset, Saksan verouudistuksen vaikutukset työvoiman tarjontaan, kuluuskäyttäytymisen muutos ja hyödykeverotuksen vs. muiden veromuotojen tulonjakovaikutus, demografisten tekijöiden ja maksupolitiikan vaikutus lasten päivähoidon kysyntään)

- aineistojen laatuksilymykset ja tilastovirannoimaisten vs. ministeriöiden rooli ja työnjako mikrosimulointitutkimuksessa.

Suomessa mikrosimulointitutkimusta on ollut lähinnä vain hallinnon piirissä. VATT:n ja VM:n vero-osaston TUJA-malli on henkilöverotuksen ja kotitalouksien tulonsiirtojen

perusaineistona käytetään tulonjakotilaston aineistoa. Viimeisen kotitaloustiedustelun valmistuttua malliaineistoon on liitetty myös kulutusta ja hyvinvointipalveluja kuvaavia tietoja. Allekirjoittaneen pitämä esitelmä käsitteli juuri eri otoksista saatavien tietojen tilastollista yhdistämistä.

Suomen ja pohjoismaiden osalta yleensäkin konferenssissa herättivät huomiota erinomaiset tilastoaineistot, joita mallien perusaineistona voidaan käyttää. Esitelmäni kommentoijan mukaan pohjoismaat elävät suorastaan aineistojen

ihmemaailmassa ja siten meidän mahdollisuutemme mikrosimulointitutkimukseen ovat tyystin erilaiset kuin missään muualla kehittyneissäkään maissa. Toisen kommentoijan mukaan pohjoismaat voisivat olla mikrosimuloinnin koelaboratorio koko maailmalle. Mutta miksi sitten hyvät tilastoaineistot eivät ole toimineet mikroanalyttisen tutkimuksen insenttiinä? Tähän voisivat yrittää vastata muutkin kuin nykyinen pieni harrastajajoukko.

Aino Salomäki

EINO H. LAURILA -KANSANTULOMITALI

Uuden mitalin tarkoituksena on antaa julkista tunnustusta kansantaloudellisen tutkimuksen ja erityisesti kansantalouden kuvausjärjestelmien kehittämiseksi ja soveltamiseksi tehdystä työstä. Mitali on nimetty professori Eino H. Laurilan mukaan. Mitalin perustajat ovat halunneet kunnioittaa Eino H. Laurilan mittavaa työpanosta kansantalouden tilinpidon kehittäjänä ja kansantaloudellisen tutkimuksen merkitävänä uranuurtajana Suomessa.

Mitalin suunnitteluun ja valmistamiseen tarvittavat varat koottiin lahjoituksina yksityisiltä

perustajajäseniltä, rahoituslaitoksilta ja Tilastokeskukselta. Mitalin tuleva vuosittainen jakaminen on siirretty talous- ja tilastotieteellisten seurojen, Yrjö Jahnssonin säätiön ja Tilastokeskuksen muodostamalle valintalautakunnalle. Seuroista ovat mukana Ekonomiska Samfundet, Kansantaloudellinen Yhdistys, Suomen Tilastoseura ja Taloustieteellinen Seura. Ensimmäinen mitali luovutettiin Eino H. Laurilalle ja toinen presidentti Mauno Koivistolle.